

Giá trị giáo dục của đề án Nhà trưng bày Tre Việt tại quận Sơn Trà, thành phố Đà Nẵng

Hoàng Sĩ Nguyên*, Hoàng Sơn Trà**

*Phân viện Học viện Hành chính Quốc gia khu vực Miền Trung

** Chủ tịch UBND Quận Sơn Trà, Đà Nẵng

Received: 02/02/2024; Accepted: 15/02/2024; Published: 19/02/2024

Abstract: Bamboo is associated with wet rice culture and a symbol of Vietnamese spirit. In the trend of industrial modernization, bamboo is at risk of being forgotten. Therefore, the project “Vietnamese Bamboo Exhibition House” in Son Tra district, Da Nang city is necessary and brings many values which are not only in history and culture but also in tourism economy and the awareness of sustainable environmental protection, ... Especially, traditional education in an era when people are looking towards their national origin.

Keywords: Vietnamese bamboo, Exhibition, Bamboo craft, Son Tra, Ecology.

1. Đặt vấn đề

Nghị quyết Đại hội Đại biểu lần thứ VI Đảng bộ quận Sơn Trà nhiệm kỳ 2020 - 2025 đề ra mục tiêu xây dựng quận Sơn Trà “Phát triển kinh tế nhanh, bền vững, trở thành đô thị hiện đại, là trọng điểm du lịch, dịch vụ và kinh tế biển của thành phố”. Nghị quyết cũng đã xác định 03 định hướng đột phá trong 05 năm đến; một trong 03 định hướng đột phá đó là: “Đa dạng hóa sản phẩm và nâng cao chất lượng dịch vụ du lịch biển, du lịch nghỉ dưỡng, tập trung phát triển các dịch vụ giải trí, nhất là dịch vụ giải trí về đêm trên địa bàn quận Sơn Trà, đáp ứng nhu cầu khách du lịch giai đoạn 2021 - 2025, tầm nhìn đến năm 2030”.

Ngày 29 tháng 12 năm 2023, Ủy ban nhân dân quận Sơn Trà, thành phố Đà Nẵng ban hành Quyết định số 4046/QĐ-UBND về việc phê duyệt, ban hành Đề án “Nhà trưng bày Tre Việt”. Như vậy, Đề án xây dựng Nhà trưng bày Tre Việt tại Sơn Trà là một phần trong đề án chung của Đà Nẵng, nhằm tạo không gian bảo tồn - trưng bày, quảng bá sản phẩm Tre và nghề truyền thống sản xuất sản phẩm từ Tre đến khách hàng trong và ngoài nước.

Đặc biệt, Nhà trưng bày Tre Việt có giá trị rất quý báu trong việc giáo dục văn hóa truyền thống của nhân dân, đất nước.

2. Nội dung nghiên cứu

2.1. Giá trị giáo dục từ thiết kế các khu chức năng

Nhà Trưng bày Tre Việt được thiết kế có 3 khu chức năng: Khu bảo kết hợp bảo tồn, sinh hoạt cộng đồng; Khu ẩm thực truyền thống Việt Nam liên quan đến Tre; Khu du khách trải nghiệm thực tế về chế tác các sản phẩm từ Tre.

Nét đặc trưng chính của thiết kế là đảm bảo trồng các loài Tre được di thực về, bố trí theo thổ nhưỡng tự nhiên và tái tạo phù hợp với các chủng loại: Tre nơi đất khô ráo, Tre ven đoạn sông đào,... có các vườn tre, các đường đi trồng Tre tỏa bóng,... Trong các khu này, vừa đảm bảo có giá trị bảo tồn Tre, vừa mang tính trưng bày; có thêm các mô hình liên quan đến các chủ đề về Tre như: mô hình Phù Đổng Thiên Vương nhờ Tre đặng ngà đánh giặc Ân, hầm chữ A bằng Tre ẩn nấp trong chiến tranh, hầm ếch trú ẩn ven đường Tre. Bố trí khu vực bên ngoài có không gian xanh với đủ chủng loại tre; có khu vui chơi, trải nghiệm một số hoạt động (như đi cầu khỉ; lắc thuyền thúng; chèo ghe tre;...), đánh bắt cá bằng các dụng cụ từ tre như nơm cá, đặt ống trúm, đặt lò, cất rổ;...); các khu vực này thường có đường đi bằng gạch hoặc đá, được trang trí bằng cây cối, hoa lá, tạo nên một không gian yên tĩnh và dễ chịu. Có cây nêu, trụ cờ bằng Tre,...

Các khu sân, đường đi, cây trồng, đường hoa mang tính thẩm mỹ nhẹ nhàng mà hài hoà của tâm thức thiên nhiên Á Đông, ... đồng thời cũng mang tính hiện đại, sáng tạo để tạo sự mới mẻ và thu hút khách tham quan. Các khu vườn mang tính trưng bày một cách khoa học và sáng tạo, thể hiện đầy đủ các đặc trưng nghệ thuật của từng tiểu khu/sản phẩm. Tạo ra một không gian rộng rãi và thoáng đãng để cho phép du khách tham gia vào quá trình chế tác sản phẩm từ Tre. Đặt các bàn làm việc và dụng cụ cần thiết để khách du lịch có thể tự tay tham gia vào quá trình chế tác, từ việc chọn lựa nguyên liệu tre đến quá trình chế biến và hoàn thiện sản phẩm. Đảm bảo rằng đây không chỉ là nơi trải nghiệm, mà còn là một nguồn

thông tin giáo dục về nghệ thuật và công nghệ chế tác Tre, góp phần bảo tồn và phát triển các làng nghề truyền thống liên quan đến Tre như Thuyền thúng Thọ Quang,....

Cung cấp thông tin về nguồn gốc và lịch sử của tre, giải thích về quy trình chế tác, và nêu rõ giá trị văn hóa và bảo tồn môi trường của việc sử dụng Tre. Thiết kế khu ẩm thực đảm bảo sự thoải mái và tiện nghi, cung cấp các khu vực ngồi thoải mái, không gian mở và không gian riêng tư phù hợp với nhu cầu của du khách. Đồng thời, tạo ra trải nghiệm tương tác và học hỏi về nghệ thuật và nền văn hóa tre Việt Nam thông qua các hoạt động tham quan, thử nếm và tham gia tương tác.

Nơi đây, vừa tạo tính đặc trưng hấp dẫn cho khách tham quan, vừa có thể tổ chức chương trình “Trăng vườn tre” cùng một số hoạt động như thưởng trà, làm thơ, hát mộc, đan đất, giã gạo... trải nghiệm lối sống văn hóa lúa nước của tổ tiên. Khu bảo kết hợp bảo tồn, sinh hoạt cộng đồng là nơi các trường học tổ chức các hoạt động ngoại khóa, dã ngoại vô cùng bổ ích.

2.2. Giá trị giáo dục từ việc xây dựng, bố trí các phòng chức năng

Nhà trưng bày Tre Việt được xây dựng, bố trí 7 phòng chức năng theo 5 chủ đề, nội dung:

Chủ đề 1: Tre trong lao động - sản xuất; Chủ đề 2: Tre trong chiến đấu bảo vệ Tổ quốc; Chủ đề 3: Tre trong văn hoá tâm linh - lễ hội; Chủ đề 4: Tre trong giao thông - vận chuyển; Chủ đề 5: Tre trong đồ dụng gia dụng - mỹ nghệ;

Nét đặc trưng chính kiến trúc và thiết kế của các phòng trong Nhà trưng bày Tre Việt là: có kiến trúc đơn giản, tinh tế và gần gũi với thiên nhiên. Thiết kế dựa trên các yếu tố truyền thống của kiến trúc Việt Nam như sử dụng Tre làm vật liệu chính; ... tạo nên vẻ đẹp tự nhiên riêng của kiến trúc truyền thống nhà Tre Việt Nam. Ngoài ra, Nhà trưng bày Tre Việt có các tiện nghi hiện đại như hệ thống chiếu sáng, điều hòa, hệ thống an ninh, đảm bảo an toàn cho khách tham quan và sản phẩm trưng bày. Khu vực xung quanh được bố trí hợp lý, có các tiện ích như nhà vệ sinh, cửa hàng bán lẻ, khu vực nghỉ ngơi, đáp ứng được các yêu cầu về công năng, thẩm mỹ và hiện đại để tạo sự thu hút và tiện ích cho người dân và du khách. Đây là nơi để du khách, thế hệ trẻ con em Việt Nam có dịp hiểu về sự gần gũi, thân thuộc của Cây tre Việt Nam mà các em đã được học, được đọc qua các bài thơ, văn, xem qua phim ảnh nói về cây tre.

Kết cấu và vật liệu sử dụng: các vật liệu tự nhiên như tre, nứa, trúc, ... mang lại sự ấm cúng, gần gũi

với thiên nhiên. Bố trí không gian bên trong và bên ngoài Nhà trưng bày Tre Việt đảm bảo tính thẩm mỹ, tiện nghi và thoáng mát để khách tham quan có trải nghiệm tốt nhất khi đến thăm. Bên trong, có các phòng để trưng bày và bán các sản phẩm sản xuất từ Tre theo 5 chủ đề, phòng ứng dụng công nghệ thực tế ảo, khu ẩm thực truyền thống, khu trải nghiệm làm các sản phẩm sản xuất từ tre..., giáo dục cho học sinh đến tham quan ý nghĩa của cây Tre trong sản vật quý giá của thiên nhiên, ý thức bảo tồn bền vững,

Thiết kế gian hàng: các mô hình nghệ thuật xếp đặt Tre theo thứ tự logic để kể chuyện về Tre, giáo dục về lịch sử văn hóa dân tộc, đặc biệt cội nguồn nền văn minh lúa nước. Làm rõ mối quan hệ cây Tre và bản thể Việt - bản thể Thần Nông, như Âu Lạc (Điện Phong, Điện Bàn, Quảng Nam) tạc tượng Thần Nông với biểu trưng “tóc lúa râu tre”... Sử dụng vật liệu Tre: vật liệu Tre là chất liệu chủ đạo để tạo ra sản phẩm sản xuất từ Tre, tạo nên sự thống nhất và giúp tạo nên sự thân thiện với Tre và sản phẩm sản xuất từ Tre.

- Tạo ra các gian hàng tương tác: giúp khách tham quan có thể tìm hiểu và trải nghiệm sản phẩm Tre, sản phẩm sản xuất từ Tre như tạo ra gian hàng trưng bày các công cụ dùng để sản xuất sản phẩm từ Tre hay tạo ra các gian hàng trưng bày các sản phẩm hoàn thiện để khách hàng có thể tận tay chạm vào và trải nghiệm.

- Đảm bảo không gian thoáng mát và sử dụng ánh sáng giúp sản phẩm được thể hiện rõ ràng và trở nên rõ nét, tạo cảm giác đẹp mắt và thu hút sự chú ý của khách tham quan, đồng thời tạo ra không gian tĩnh lặng để khách có thể tập trung vào Tre và sản phẩm sản xuất từ Tre; trải nghiệm được sự thanh thản trong không gian trưng bày.

- Sử dụng các hiệu ứng âm thanh nhẹ nhàng, gần gũi thiên nhiên hoặc nhạc cụ truyền thống từ Tre (như sáo trúc...) sẽ giúp tạo ra một không gian trưng bày thú vị và hấp dẫn hơn và sử dụng hiệu ứng hình ảnh như slide ảnh hoặc video để giới thiệu về quá trình sản xuất sản phẩm từ Tre giúp khách tham quan có thể hiểu rõ hơn về sản phẩm và quá trình sản xuất của từng sản phẩm, từ đó tạo ra một không gian trưng bày thú vị và ấn tượng, tạo ra sự khác biệt và thu hút sự chú ý.

- Đường đi và cửa ra vào được thiết kế để thu hút sự chú ý của khách du lịch, với các biểu tượng đặc trưng của nghệ thuật Tre như các tác phẩm trang trí, công Tre, hay các bức tranh làm từ Tre.

- Đảm bảo hệ thống chiếu sáng tạo ra không gian nghệ thuật ấn tượng vào buổi tối. Hệ thống đèn chiếu sáng ở các khu trưng bày những tác phẩm nghệ thuật

lớn như đá, gổm... có 2 mặt theo nguyên tắc không làm mờ nhạt giá trị Tre. Thiết kế ánh sáng cho không gian bên ngoài sử dụng đèn chiếu sáng điểm, đèn sân vườn, đèn nền, đèn tạo cảm giác, đèn canh lộ, ánh sáng nhấp nháy tạo ra một không gian ấm áp, thu hút và tôn lên các tác phẩm nghệ thuật Tre.

- Ngoài không gian trưng bày, cung cấp các tiện ích phục vụ khách du lịch như xây dựng một quầy thông tin du lịch, cửa hàng bán Tre và sản phẩm sản xuất từ Tre, quầy phục vụ nước uống và các tiện ích cần thiết khác để đáp ứng nhu cầu của du khách.

Bên cạnh đó, Nhà trưng bày Tre Việt tổ chức các hoạt động giáo dục và nghệ thuật liên quan, như:

- Tổ chức các hoạt động giáo dục và nghệ thuật để giúp người dân và du khách hiểu rõ hơn về lịch sử, văn hóa và giá trị của tre và sản phẩm sản xuất từ tre

- Các hoạt động giáo dục có thể bao gồm các buổi giới thiệu về các kỹ thuật truyền thống và quá trình sản xuất các sản phẩm từ tre; các buổi hướng dẫn về cách sử dụng và bảo quản tre và sản phẩm sản xuất từ tre; cũng như các buổi thảo luận về vai trò và ý nghĩa của tre và sản phẩm sản xuất từ tre trong đời sống và văn hóa của người Việt Nam.

- Các hoạt động nghệ thuật có thể bao gồm các triển lãm các tác phẩm nghệ thuật Tre và sản phẩm sản xuất từ tre của các nghệ nhân đương đại, các buổi biểu diễn nghệ thuật truyền thống như múa rối, múa lân, múa rồng, và các buổi trình diễn các bài hát và nhạc cụ dân tộc.

2.3. Sự kết nối ý nghĩa giáo dục truyền thống của con người - đất nước Việt Nam

Mỗi người dân Việt Nam lớn lên chắc ai cũng đã từng nghe bài thơ *Cây tre Việt Nam* của Thép Mới, *Tre Việt Nam* của Nguyễn Duy, hình ảnh hàng tre trong *Viếng lăng Bác* của Viễn Phương,...; sự tích nhổ tre làm vũ khí đánh giặc trong truyện *Thánh Gióng*,... Vì vậy, các mô hình thiết kế trong Nhà trưng bày Tre Việt sẽ là dịp để du khách, học sinh tiếp cận và hiểu hơn về giá trị của cây tre Việt Nam, thiên nhiên và con người Việt Nam.

Thiên nhiên nước ta giàu có về các chủng loại tre; tre có mặt ở khắp đất nước, từ núi đồi đến sông suối, đồng bằng, hải đảo,.. Tre góp phần giữ màu xanh sinh thái, giữ môi trường xanh đẹp, hiền hòa, giữ đất khỏi bị xói lở,... là thông điệp quý báu giáo dục cho các em ý thức bảo vệ tài nguyên, bảo vệ môi trường bền vững.

Con người Việt Nam dẻo dai mà cứng rắn, kiên định mà linh hoạt, dũng cảm mà hiền hòa tựa cây tre vậy. Việc chế tác các sản phẩm từ tre; dùng tre làm

gậy tre, chông tre, kết khung xe đạp thồ ở chiến dịch Điện Biên Phủ,.. trong chiến đấu bảo vệ Tổ Quốc giáo dục cho các em bao đức tính đánh quý của người Việt: sáng tạo, tài hoa, cần cù, dũng cảm,...

Không chỉ được giáo dục bằng lý thuyết, Nhà trưng bày Tre Việt sẽ giáo dục cho các em từ việc cho học sinh trải nghiệm thực tế khi chế tác tre; thực hành và hiểu biết sự mưu mẹo, khéo léo, sự vất vả và tính cần cù của ông cha qua cây ruộng bằng cây tre, cuộc đất bằng cuộc cán tre, đánh bắt tôm cá với các dụng cụ bằng tre, gánh gồng bằng đòn gánh tre,...

3. Kết luận

Ở Việt Nam có một số khu trồng tre; trưng bày sản phẩm tre; nhiều làng nghề chế biến, mua bán sản phẩm từ tre, nhưng chưa có khu bảo tồn nhiều chủng loại tre, trưng bày trải nghiệm thực sự chuyên nghiệp, quy mô lớn và đủ để phản ánh truyền thống văn hóa dân tộc liên quan đến tre. Hơn nữa, địa chỉ tham quan, mua sắm ở Đà Nẵng còn chưa đa dạng, đặc biệt thiếu các địa chỉ quảng bá, giới thiệu về văn hóa truyền thống. Qua khảo sát, người dân và du khách đều có nhu cầu tìm hiểu, tham quan và sử dụng sản phẩm thủ công sản xuất từ tre.

Như vậy, với vốn đầu tư không lớn nhưng khả năng thu lợi sẽ ổn định, tạo được nhiều việc làm cho xã hội. Đặc biệt, cùng với công tác bảo tồn tre, bảo tồn được nghề và làng nghề liên quan đến tre, Nhà trưng bày Tre Việt còn mang đến nhiều giá trị giáo dục quý báu./

Tài liệu tham khảo

1. Bess, N. M., & Wein, B. (2001). Bamboo in japan. Kodansha International.
2. David Beaulieu. (2023). What Are the Best Conditions for Growing Bamboo? Different types have different requirements. The Spruce
3. Pranav Gulati. (2020). 20 Best Beaches In Vietnam For Some Sun, Sand & Surf! <https://traveltriangle.com/blog/best-beaches-in-vietnam/>
4. Thái Bình. (2022). Phát triển quận Sơn Trà trở thành đô thị trọng điểm về du lịch, dịch vụ, thương mại, tài chính và kinh tế biển của thành phố. <https://www.danang.gov.vn/chinh-quyen/chi-tiet?id=50394&c=9>
5. Thái Mỹ. (2023). Nhẹ nhàng ta tới Sơn Trà Tịnh Viên. Đà Nẵng online. <https://baodanang.vn/channel/5433/202304/nhe-nhang-ta-toi-son-tra-tinh-vien-3943850/>
7. Trung tâm thông tin du lịch. (2021). Đến với Bán đảo Sơn Trà trải nghiệm hệ sinh thái rừng gần với biển độc đáo ở Việt Nam. <https://www.vietnamtourism.gov.vn/post/35144>